

УДК: 159.947.23[-021.414+331.548]:37.091.12

DOI: 10.26697/ijes.2019.2.28

Відповідальність в комплексі ціннісних орієнтацій майбутнього педагогаНауковий співробітник **Федорчук О. І.**¹¹ *Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Україна***Резюме****Вступ:**

Педагог є центральною фігурою освітнього процесу: впливає на поведінку дитини, її ставлення до себе та оточуючих, на формування ціннісних орієнтацій дитини, її морально-етичних поглядів та переконань. Якісний результат цих впливів залежать від комплексу сформованих у нього ціннісних орієнтацій, особистісних та професійних характеристик педагога. Саме відповідальність є тією важливою складовою особистісної зрілості, формування якої залежить від рівня сформованості у людини основних базових цінностей.

Метою дослідження було визначення рівня сформованості та прояву відповідальності у майбутніх педагогів на основі вивчення системи ціннісних орієнтацій.

Результати:

На першому етапі дослідження було використано методику Рокич "Ціннісні орієнтації". Обробка даних показала, що 32% від загального числа опитаних студентів з інструментальних цінностей визначили цінність "відповідальність" як найбільш вагомому, помістивши її на перше місце, для 45% ця цінність посіла позицію у проміжку від 2 до 5 місця. Другий етап нашого дослідження проходив наприкінці II-го семестру на базі попередніх академічних груп з використанням опитувальника "Цінності в дії" Селігмана, Петерсона і Парка. З широкого спектру виявлених особистісних властивостей ми виділили блок цінностей, які, за нашим припущенням, є основними компонентами відповідальності. До цього блоку увійшли наступні цінності: "сміливість", "гуманність", "справедливість" та "поміркованість". Результати показали, що 29.28% від загального числа опитаних студентів мають "дуже високий" показник розвитку відповідальності; 37.62% – "високий", 20.06% – "нормальний". Студенти з "низьким" та "дуже низьким" показниками складають 13.06%. Результати опитування дають можливість зробити висновок, що першокурсники мають чітко сформовану уяву про те, якою має бути зріла, відповідальна особистість, якими вони себе бачать. Насторожує досить високий процент студентів з "низьким" та "дуже низьким" показниками розвитку цінності "поміркованість" – 17.25% та 14.75%. Цінність "поміркованість" ввібрала в себе такі властивості, як: здатність вибачати вчинки інших, яка зумовлена співчуттям до оточуючих; обачливість; скромність та саморегуляцію. Дуже високий процент з низьким рівнем розвиненості

"саморегуляція" – 25,4% і це при тому, що саморегуляція є важливим аспектом у професійній діяльності педагога, яка пов'язана з інтенсивним спілкуванням, як з дітьми, так і з батьками, що вимагає від педагога емоційно-вольової регуляції. Тому, є сенс говорити про гостру потребу проведення спеціальної психологічної підготовки майбутніх педагогів, в процесі якої студенти матимуть можливість отримати знання про зміст, причини виникнення кризових ситуацій педагогічної взаємодії, опанувати методи діагностики, засоби саморегуляції. Було виявлено наступну закономірність: досить знижений рівень властивості "саморегуляція" виявився у опитуваних з високим рівнем розвиненості такої властивостей, як "креативність".

Отримані результати дають підстави вважати, що при високому рівні розвиненості "відповідальності" виникає ризик певних психоемоційних порушень, а у деяких випадках виникнення дистресу.

Робота педагога пов'язана з постійним емоційним навантаженням нервової системи і його реакція на виникнення певної ситуації залежить від особистісних характеристик, соціального статусу, рольової поведінки, віку, вихованості та життєвого досвіду.

Висновки:

В процесі дослідження був визначений рівень сформованості професійно значущих цінностей та відповідних їм властивостей у майбутніх педагогів, який характеризує особистісну зрілість та рівень готовності до процесу фасилітації, що показав наявну відсутність мотиваційної готовності майбутніх педагогів до подальшої професійної діяльності, що має виражатись в усвідомленому розумінні відповідальності, яку бере на себе педагог, в поєднанні з формуванням професійно значущих якостей та цінностей.

Ціннісно-орієнтоване навчання педагогічних вишів має допомагати майбутнім педагогам в пошуках своїх надійних життєвих орієнтирів.

Інформація про автора:

Федорчук Олена Іванівна – науковий співробітник, лабораторія психології дошкільника, Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Київ, Україна.

Наукові інтереси: психологія дошкільника, батьківська відповідальність; <https://orcid.org/0000-0001-8942-7008>.

Автор-Кореспондент:

Федорчук Олена Іванівна

Email Автора-Кореспондента:

mumzik_f@ukr.net